

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

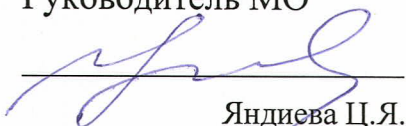
Министерство образования и науки Республики Ингушетия

Правительство Республики Ингушетия

ГБОУ "СО Гимназия №1 г. Карабулак им. А.Б. Дошаклаева"

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО

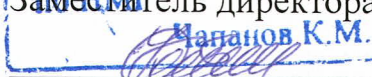
Яндиева Ц.Я.

Протокол № 1 от «28»
августа 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора

Заместитель директора по НМР

Чапанов К.М.

«30» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

И.о. директора

Чапанов К.М.

«30» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного курса «Ингушская литература»

для обучающихся 7 классов

Учитель: Часыгова Диана Солтмуратовна.

город Карабулак 2023

Урока тема	Сахь ам	Урока тип	Урока глицр(дудахт. мат. икт, тсо, унахц, де-болх)	Урока логрх, ламаш и декхараш	Таврахь				
					Цаглар	7а	7б	7в	
1. Галгалай багахбועцам. Багах жанраш. Наврт-орстхой дועцараш оагамаш	1	вводный урок.	Галгалай багахбועцама книжкай хьокхам. Сурташ. технология личностно-ориентированного развивающего обучения. Салоллама миномт	Г.1. багахбועцама бол кхетам балар.	Оаг1.4-7	04 09	04 09	04 09	
2. Оагамашкара турпалаш. Оагамий белгалонаш	1	комбинир. Урок	Галгалай багахбועцама технология проектного обучения. Салоллама миномт	Багахбועцамацара безам совбаккхар	Оаг1.7-11оагамий белгалонаш	06.09	08.09	08.09	
3. Сеска Солсеу Села ПирИйи. Хьалха бьахча нахах	1	комбинир. Урок	Бераш дахка сурташ ж-л. "Сердало". Сурташ. технология блочно-модульного обучения. салоллама миномт	Оагамий чулоацам боэзийтар, нравст венни кхетам балар	Оаг1.11-14	11.09	11.09	11.09	
4. Дуй берг нана (фавьлг)	1	урок. формир ов. умений навьков	Сурташ. технология блочно-модульного обучения. салоллама миномт	Вайнахьа хоза оамалаш йоэзийтар	оаг1 14-16	13.09	15.09	15.09	
5. Сеска Солсеу КИнда Шоаи Колой КИантти Сеска Солсеу. Колой КИантта оамалаш	1	совершенство .звук	Колой КИантта дола сурташ, дועцараш. Банахбועцама сборник. технология гуманного колллективного воспитания В.А. Сухомлинского. Салоллама миномт	Оагамий чул. боэзийтар, вай нахьа хоза оамалаш йоэзийтар	Наврт-орстхойфу хайар. оаг1. 16-22	18.09	18.09	18.09	
6. Антишмезар. Навьна кулг.	1	формирова. Зн., ум., нав.	Аудиозаписи. техн. индивид. во стипт. "Селгалад" журнал	Оагамий чул. боэзийтар, вай нахьа хоза оамалаш йоэзийтар	"Навьна кулг"(оаг123-24)	20.09	22.09	22.09	

			сурташ. Салол.мин	амицара безам соебаккхар	24)					
7.Билегалл миска сагу (фальг)	1	совершенствэ .зн.,ум., нав	"Галгалл бай багах"каш. Дола кнжж. Техн.на основе актше.и интмен.дэвт.уч-сы.Салол.мин	Фальгах бола кхеттам балар, цар белгалонаш керт.уйла гуыаяккхар	шарва деша хат-та жол ле		25.09	25.09	25.09	
8.Кодзоев Нурдин. Х1гал-Ерд.	1	совершенствэ .зн.,ум., нав	Видеофильм. "Вай лоаме". гум.- личн.техн.сурташ, фильм. Салол.мин	Меккара истор.памятника ш дөөзүйтар,г1галг1е ой лит-ра безам сөөб	сурташ лаха, дүецараш Х1гал-Ердах		27.09	29.09	29.09	
9.Хамхоев Ваха. Март-Лоам	1	формиров. Зн.,ум.,нав.	ИКТ. Март-Лоамах дола видеофильм. Техн.разн.обуч.Салол. мин	Давьмеккацара безам соебаккхар	Март-лоамах дола дүецараш шарва деша		04.10	06.10	06.10	
10.Хамхоев Ваха "Звзикое дагалдыца (стих)	1	формиров. зн.,ум.,нав.	.ИКТ.Звзикое Идрисах дола . йозанонаш.фильм(ТРК)салол. мин	Звзикоев вохарах ларьца дүецар.стих- не керттера уйла йовзүйтар	Оаг1.32-33 шарва стих-ни еша		09.10	09.10	09.10	
11.Классал арахьера дешар	1	Вөөднүй урок	Матшее И. дүецараш фальгашш.икт.техн.разн.ур.с ал.мин	Дарьхенцара безам сөөб	Матшее И. цхьа дүецар деша		11.10	13.10	13.10	
12.Плиев Амир "Бартаца дах са халкь"	1	өөднүй урок.	.ВидеофильмПлиев А.стих.техн.разн.ур. Дола иллеш салол.мин	Стих-не керт.тема,уйла гуыаяккхар	шарва деша хат-та жол ле.гуыаяккха тема уйла		16.10	16.10	16.10	
13. Дарьхенга	1	формиров.зун	Г1алай сурташ.техн.инд.восп.Плиев А.сурт, стихай сбор. Салол.мин	Стих-не поэтически белг.йовзүйтар,Да рьхенцара безам соебаккхар	шарва еша, хат-та жол ле.		18.10	20.10	20.10	
14 Мерешков Султан.Нарьна мотт	1	развитие речи	ИКТ, Сурташ.техн.на основе акт.и интмен.дэвт.уч- сы.салол.мин	Дарьхен исторен оаг1онаш йовзүйтар Дешарх ой д/кь.шарьдар	Стих.дөөгахьа Томое		23.10	23.10	23.10	
15. Базоркин Идрис, кьаман сийдала во1.	1	урок лекция.	Видеофильм.техн.разнобучьБа зоркина дола кнжжкаш	Йозанонхун кхоллама а вахара	Базоркин И. йола		23.10	23.10	23.10	

			(фильм). Салол.мин	а нукъ боозыйтар	статьяш.				
16. "Сай" кертера тургалхочун сурт-субат	1	общение и систем.зн.унм	ИКТ.Базоркина И.книжкай хьокхам,суртмаш. Гум.-личн.техн. Салол.мин	Дешара наевкаш лакхъяр,Давхен исторен оаглонаш йозыйтар	Кертера тургалхочун оамалаш, цун майрал хьокхар.36-45	25.10	27.10	27.10	
17. Сай-къяман веза еол. Давхенцара безам	1	общение и систем.зн	Базоркин И. суртп.книжкай хьокхам. Техн.пробл.обуч. Салол.мин	Тургалхочун Давхенцара безам мел бокжа ба гучабакхар	Давхен т1ом.цун къязалах дүецар. 45-51	08.10	06.11	06.11	
18.Бекое Тембот "Сердало"	1	формир зун.	ИКТ1923ш. "Сердало" хьокхар. Бекое Т. суртп.техн. разн.обуч. салол.мин	Стих-не керт.уйла белгалъяр	стих-ни дагахьа 1оме.	08.11	10.11	10.11	
19.Ший хьакъ шийа дахар	1	комбинир. Урок	Суртмаш.Бекое Т Книжкаш.техн.на осн.актив.и интенси.деят.уч-са Салол.мин	Дүецара чулоаум боозыйтар,дешара наевкаш лакхъяр	чулоацам ха.оаг1.57	13.11	13.11	13.11	
20. Эазикое Б. вахара кхаллама нукъ	1	формиров.зун	Завзиков Б.дола материал,(газеташ журналаш). Салол.мин	Дүецара кертт.малон гучадакхар	Биографи хар	15.11	17.11	17.11	
21. "Марац" Лалама суртмаш.	1	совершен.зун.	Матиев Илеза аудиозапись.техн.пробл.обуч юртарча Лалама суртмаш. Салол мин	Дүезаденна къямавл шырдар	Дүецара деша(Лалама суртмаш лаха)17 муг1 дөг.1ом.60-61	20.11	20.11	20.11	
22. Марац" бокъонца вола ноэкъаст	1	общение и систем.Зун.	Аудиозапись Матиев И.техн.пробл.обуч. тайп-тайптарча ваххарий суртмаш. Салол.мин	Дешара ндөвккаш лакхъяр, Лаламцара безам совбакхар	дүецара чулоацам ха	22.11	24.11	24.11	
23.Лицев Махьмад,Летчикках Оздоев Мурадах	1	общение и систем.Зун.	Видеофильм: редакция "Сердало. Техн.на основе актп.и интенси.деят.уч-сяСалол.мин"	Стих.тема уйла белшегалъяр.шарра дешара наевкаш лакхъяр	Стих шарра еша	27.11	27.11	27.11	
24. Чакхиве Юасап Брест	1	Общ.и сист.зун	ИКТ. книжкаш.техн.идеид.востп т.салол.мин	Шой мохк бооза,беза. дешархой т1ахъехар	Стих шарра еша.Д-С Б.Т1.соч-мин.	29.11	01.12	01.12.	

25. Яндиев Джамадин, Гуйра	комбинир. Урок	Янд. Дж. дола фильм. техн. инд. воштиткнижкай хьокхам. Салол. мин	Стих-не чулоацам гуьчабаккхар, Лалам чара безам совбаккхар	Сурт дилиа, стих. 10 мае	04.12	04.12	04.12	
27. Г'ала ягла	общение и систем. зун.	(ИКТ)фильм страна башен. Техн. исп-я исследметода в обучениисалол. мин	Тема йовзуйтар. Вай дай г'алашка бахача хана вахар	Сурт дилиа, стих 10мае Оаг1. 66-67	06.12	08.12	08.12	
28. Керда шу.	Комбин.ур.	Сурташ. Янд. Дж. Стенд стихай сбор. Техн-биочно-модульного обуч. Салол. мин	Хьалла керда шу мшига дездеш хиннай тахкар	Оаг1. -68	11.12	11.12	11.12	
29. Теори метода говезаи Метафора.	формир. зун.	Учебник. техн. исп-я исслед. метода в обуч Салол. мин	Тема йовзуйтар	Оаг1. 69-72	13.12	15.12	15.12	
30. Классал арахваара дешар	Комб.урок	Матшев И. диск. техн. мод. обуч. салол1а ма минот	Тема йовзуйтар	Дуьцар деша	18.12	18.12	18.12	
31. Озиев Салиман. Вахара лараш	вводный урок.	Фильм. Озиев. С. техн. исполыз-я исслед-го метода в обучениисалол. мин	Поэма кхоллама никъ боевуйтар, наха накъабоалаш баха дешархой Ломабар	Доклад кийчде	20.12	21.12	22.12	
32. Озиев Салиман. Къахъегам.	Комбин.ур.	Сурташ. поэма книжкаш , техн. на основе актиче. и интменс. дейт. уч-ся Салол. мин	Стих-не керт. уйла гуьчааккхар	Сочин. язве	25.12	25.12	25.12	
33. Барт -чъваг1а	Формир. зун	Сурташ. поэма книжкаш , техн. индиейд-го воспит. Салол. мин	Стих-не керт. уйла гуьчааккхар	Кичаш д1язве	27.12	29.12	29.12	
34. Луьре	общение и сист. зун	ориент- развитие обуч. Салол. мин	Лаламчара безам совбаккхар	Стих. анализ	10.01	12.01	12.01	
35. Хамхоев Ахьмад "Накъаш деккараш"	формир. з. Ум.нае	ИКТ. Техн. Гуман. коллект. воспит. В.А. Сухомлинского. Салол. мин	Стих-ни ешру тахкару, лит-ра безам соеб.	Оаг1. 75-761омае	15.01	15.01	15.01	
36. Хамхоев Ахьмад "Хоастам бу аз"	общение и сист. зун	поэма книжкаш , сурташ. Техн. гуманн. коллект. воспит. В.А. Сухомлинского Салол. мин	Уйла гуьчааккхар, давъхенц ара безам	Оаг1. 76-77шавъра еша	17.01	19.01	19.01	

37. Даң	1	формир.зун	Аудиозапись. поэма книжкаш ,суртамш. Техн.индивиду.воспит.Салол.м ин.	сөөбаккхар	д/кв. шавьрдар.Дайм охк бега а бовза а дешархой т1ахьехар	оаг1.77-78шавьра еша	22.01	22.01	22.01	
38. Ведэижев Ахьад "Муте ноераш"	1	вводный урок.	Диск.Матпеев И.книжкай хьокам. Гуманно-личн.техн.Салол. мин	Вахарцара безам сөөбаккхар	оаг1.79-86 шавьра еша	24.01	26.01	26.01		
39. Литературни кхоллам т1а беламе долчоң лавца	1	Общение и сист.зун	Техн.на основе активе и интменс.деят.уч-ся.салол1ама мин.	Д.к'рамгыл шавьрдар	оаг1.86-88	29.01	29.01	29.01		
40. Ведэижев Ахьмад "Декхар"	1	общение и сист.зун	ИКТ.стих-ни сборник. Техн.на основе активе. И интменс.деят.уч-ся.Салол.мин	Стих-не тема уйла,Давхенцара безам сөөбаккхар	оаг1.89-90	31.01	02.02	02.02		
41. Прозаически а поэтически а йоазонаш . Диржа	1	вводный урок.	Учебник. Техн.зум.коллект.восп.В.А.Сух омлинскогоСалол.мин	Дуецара чул. боезыйтар. Таламцара безам сөөбаккхар	оаг1.91-93чулоацам ха	01.02	09.02	09.02		
42. Плиев Махьмад Саид . Б1ехали аьраши	1	формир.зун	Суртамш(ИКТ) П.М. сборник. Гуманн.личн.техн-я.Салол.мин	Шавьра к'воастадеш дешара навькаш лакк'вар. дешархой кхетамца кхебар	оаг1.93-96	12.02	12.02	12.02		
43. Акха кой	1	.формир.зун	И.К.Т.техн.индивид .воспит.салол.мин	Чулоацам хьаб'уецар	ОАГ1.101-102 шавьра деша	14.02	16.02	16.02		
44. Горчханов Бабрудина вахара никъ	1	вводный урок	Журналаш.газеташ.гуман.ли чн.техн.салол1ама мин	Д.к'в шавьрдар	Биографу хар	14.02	19.02	19.02		
45. Гуржий боалаш	1	Формир.зун	Учебник.салол1ама минот Матпеев И.диск(дуецар)Чухкпеев С.дуецарий сборникаш. Техн.индивид.воспит. Салол. мин	Таламцара безам сөөбаккхар	оаг1.97-101 чул.ха	21.02	26.02	26.02		
46. Чухкпеев Саид "Трасса	1	формир. зун.	Газеташ . поэма Дола.техн. на основе активе.и	Чулоацам тахкар, вахарцара безам сөөбаккхар	чулоацам ха.	26.02	01.03	01.03		
47.Х1арона сурт-субат	1	формир зун.		Дуецара чулоацам боезыйтар,дешарх	оаг1 101-112чулоацам					

				интенс. даят. Салол.минот	ой кхетамца кхебар	ха				
48. Чахжиев Мухьмад Аслана даш	1	общение сист. Зун	Матшев И. Диск(ауд. загл) П. МАХЬМАД сурт. Гуман. личн. техн. Салол. мин	Бакьболчун дешархой т. Лехьбахар	Оаг1.112-115	28.02	04.03	04.03		
49. Дуецарахи повестяхи	1	формир эн. Ум навэ	учебник. техн. источник. исслед. метода в обуч. салол. мин	Дуецарахи повестяхи кхетам балар	оаг1 115-118 чулооцям ха	04.03	11.03	11.03		
50. Классаг арахьара дешар	1	Форм. зн. ум. н ав.	Журналаш газеташ. Гум. личн. техн. салол ама мин	Таламцара безам соеб	Дуецар кичьде	06.03	15.03	15.03		
51. Осмиев Хьамзат "Нана - даятта	1	формир. Эн . ум навыков	ИКТ. Осмиев. Хьамзат сурт. Техн. блочно-модульного обуч. Салол. мин	Наьна метта литературарацара безам совбаккхар	спух. 1омое	11.03	18.03	18.03		
52-53. Осмиев Хьамзат. Оакхарий	2	общение и систем. Зун.	Видеофильм. поэма сурташ. Дуецарий сбрник. техн. бл- модульного обуч. Салол. мин	Дуецара даякьа чулооцям бовзуйтар. фашис тий кьузалах лавьца дуецар	оаг1.133-140	13.03	22.03	22.03		
54. Композици и сюжети	1	вводный урок.	Учебник. Техн. проект. обуч. Салол. мин	Текст ешр. композицехи сюжеттаху кхетам балар	оаг1.-132-135 чулооцям ха	18.03	05.04	05.04		
55. Гагиев Гурихан "Хебахам"	1	формир. Зун	Илез М. диск. (дуецар) Гагиев. Г стпихай сборник. Техн. бл- мод. обуч. Салол. мин	Шавра кьоаста дешара наьыкаш кхевр	оаг1.135-136 1омое	20.03	22.04	22.04		
56. Шадиев Султан "Аьшка сом"	1	общение сист. зун.	Сурташ. Журнал «Сала1д» поэма сурташ. Техн. проект. обуч. Салол. мин	Дуецара чулооцям бовзуйтар	136-145 чулооцям ха	08.04	15.04	15.04		
57. Чарахьал дитар	1	вводный урок.	Матшев Илеза Диск(дуецар) Учебник. Техн. гум. коллект. воспит. В.А. Сухомлинского Салол. мин	Дуецара чулооцям таххар, ей мехкарача Талама хоэленаш нуьчавхар	145-148 чулооцям ха	10.04	19.04	19.04		

58. Хамроев Ваха. Ма дика да лавтта	1	1	общение, сис т зун.	ИКТ, газеташ, техн. на основе актив. и интенси даят, у-ся Сало1. мин	Таламцара безам совбаккхар, хьайба ш лораде дешархой т1ахьехар	Оаг1.148	15.04	19.04	19.04
59. Сочинени язъеш кийчо яр	1	1	Вводный урок	Икт. техн. инд. воспит. салол1а ма миномт	Д.к'ямаял шаврдар	Сочин. т1а болг бар	17.05	22.04	22.04
60. Сочинени. Са хьамсара мохк	1	1	формир зун.	ИКТ, салол1 мин, Техн. индиейц.д. воспи т. Сало1. мин	Д.к'ямаял шаврдар	Оаг1.148	22.04	26.04	26.04
61. Тема шерашка дяккха шлп	1	1	общение, сис т зун.	И.К.Т. техн. на основе актив. и интенси. даят-ти у-ся. салол1. мин	Чулоацам боазийтар	Стих. шавра ешд	24.04	29.04	29.04
62. Беруханов Дж. К'юнах оал	1	1	вводный урок.	Аудиозагл. поэма вахарах дола материар. техн. зумин. коллек т. восл. В.А. Сухомлинского. сал ол. мин	Вай дай мехках бахарах лавца дүецад. Даймехкаца ра безам	Оаг1.153-154	28.04	03.05	03.05
63. Ляпин Игорь. Каеказа есар	1	1	формир. Сист зун	ИКТ, поэта сурт. Техн. на основе актив. и интенси. даят-ти у-ся. Сало1. мин	Стих еш, тема шерашка вай даша гойта майрал. денал	Оаг1.154-156 анализ	06.05	06.05	06.05
64. Кодзоев Тимур. Берза к'ярзавр	1	1	совершенство	Докалад. Аудиозагл Поэта сурт. Техн. индиейц.д. воспит. Сало1 мин	Йоазанхочун вахарах лавца дүецад	Дүецад деша	08.05	10.05	10.05
65. Бийберда сурт-субат	1	1	формир. Эн .ум нае	ИКТ. эрсий литр. Книжкаш. Техн. на основе актив. и интенси. даят. у-ся. Сало1. мин	Нарна метта литераттурацара безам совбаккхар	Хатт. жоп ле	13.05	13.05	13.05
66. Субарег1а вай даьша лайна хало	1	1	комбинир. Урок	ИКТ. Митцев Илеза дискКодзоев. Тимура сурт. Гуман. личн. техн. Сало1 мин	Вахарах лавца дүецад. вай дай Субарег1а	Дүецад чул. тажжа, хатт т. жоп ле	15.05	17.05	17.03
67-68 Шера Томадэвчун мах бар	1	1	Комб. ур.	ИКТ, зум.- личн., техн., салол1ама миномт	Керд.		20.05	20.05	20.05
							22.05	24.05	24.05

Кхетама каъхат

Глалглай литература кхыдола предметаш санна базови дешара дисциплина я. Цун керттера декхар да дешархой эхь – эздел долаш, хозаненна лоархIам болаш, мехка истори дикагла довзаш, кхетамца кхебар.

Глалглай литература базови ларда тIа Iомадаро аьттув хулийт дешархошта вай къаман литература дегIадара накъаш довзийта, цо хьабена чоалхане никъ теркалбайта, замано дIадеххача бесса цун декхараш а идейни чулоацам а хувцалуш хилар теркалде. Балха план влашагIъелла я исбахьален произведенеш урокашка а классал арахьа а дешархоша кIоаргга уйла а еш, чулоацам бешаш, цун тохкам беш, болх дIахьоргболаш; цул совгла, цо кхоачашду кхы а Iалаьмате боккхача лоархIама декхараш: дешара навикаш лакхъяр, дешархой дувзадена къамаьл шаьрдар.

Ер программа оттаяь я 5-11 классашта лаьрхIа йолча республикански программа ларда тIа.«Глалглай литература» хрестомати Р.А.Чахкиева 7 класс».Магас. 2015.

Программо белгалъяьхай гIорбаьннача глалглай йоазонхой лоархIа мегIа йола говзаме произведенеш, цар тема, керттера уйла, турпалхой васташ, пайда эцийт цар тIа лелабеш болча цIенача, говзамеча меттах.

Школе Iомае еза произведенеш къоастаеш, терко тIаяхийтай лакха исбахьален говзалца язъяь хилара, дешархошта нравственни кхетам луш, цар сакхетам лакхбеш, Даьхе а гонахъара алам а деза а уж Iомабеш хилара.

Программо хьакъоастадаьд литературни произведеней чулоацам кIоаргагIа дешархошта Iомабара, литературни теори дикагла йовзийтара эшаш дола декхараши накъаши:

- Кхетамца, уйла а еш, исбахьален произведенеш ешар;
- Шаьра, къоастадеш дешар.
- Тайп – тайпара чулоацам хьабувцар (Текста гарга, хоржаш, хаттарашта жоп луш, автора цIерах, дешархочун ший цIерах ишт. кх. дI.).
- Стихай, байтий тексташ дагахь Iомаяр.
- Исбахьален произведеней тайпа, жанр белгалъяр.
- Iомаеча тексташ, цун чулоацамах, цун лоархIамах шоашта хетар ала дешархой Iомабар.
- Йоазонхочун вахара а кхоллама а никъ тахка, цо айяь проблемаш белгалъе, цар мах хоадабе дешархой Iомабар.
- Кертерча турпалхой оамалаш, царна юкъера юкъ – моттиг, конфликт белгалдар.
- Говзамеча наьна метта торонаш – эпитеташ, дустараш, метафораш, дийндар, кицаш, фразеологизмаш къоастаяр, произведене идейни чулоацам къоастабара, цар леладу гIулакх белгалдар.

- Дешархой эхь - эздел долаш, х1ама довзара, тахкара т1акхувш, гуманистически сакхетам болаш, ший граждански позиции йолаш, Даьхенцара безам лакха болаш, ший къам а, къаман истории а литература довзара т1акхувш 1омабар.

- Произведене чулоацамгеи куцагеи хьежжа йоккха эпически произведенеш тахка, цар исбахьален белгалонаш къоастае дешархой 1омабар.

- Кхоллама, тохкама балхаш деш шоашта эшаш йола материал, информаци журналаш т1ара, газеташ т1ара, тайп – тайпарча тексташ т1ара, Интернете лаха, нийсье дешархой 1омабар

Балха программа чулоацам .

Багахбувцам

Г1алг1ай багахбувцам. Багахбувцама жанраш. Наьрт-орстхой дуцараши оаламаш.

-Оаламашкара

турпалаш.Оаламий белгалонаш

-Сеска Солсеи Села Пир1ийи. Хьалха баьхача нахах.

-Диь бера нана

-Сеска Солсеи К1инда Шоаи. Колой к1анти Сеска Солсеи. Колой К1анта оамалаш

-Антитеза. Наьна кулг

-Б1ехали миска саги

Ха дезар: Оаламий, мифай ,фаьлгий чулоацам бовзар.Керттера тема, идея тахкар. Мифай, легендий, фаьлгий керттера турпалхой, цар сурт – сибат, оамалаш белгалъяхар. Кертерча турпалхой хьабкъал, хьинар, денал гучадаккхар.

Бовза, беза хьай мохк

Кодзоев Нурдин. Х1ал-Ерд

Дешархошта лоацца Кодзоев Н. кхоллам бовзийтар, цун «Х1ал-Ерд» яхача очерка чулоацам бешар.Х1ал- Ерд- г1алг1ай къаман къаьнаг1дола элгац хилар а из деза исторически памятник хилар а дешархошта д1ахайтар, халкъа истореца берий безам кхебар.

Хамхоев Ваха: Маьт-Лоам. «Зязиков дагалаьца»

Лоацца поэта вахара никь бовзийтар а статьяй чулоацам гучабаккхар

Плиев Амир: Бартаца дах са халкъ.

Даьхенга

Даьхен сийле лорош poste латтача автора илле керттера ма1ан гучадаккхар.Даьхенга беш бола кхайкам. Къаманна юкьера барт

Мерешков Султан: Наьна мотт

Наьна мотт 1омабе а, бовза а ,беза а поэт нах т1ахьехаш хилар гучадаккхар. Стих-не керттера уйла гучаяккхар

Базоркин Идрис: Сай.

Базоркин И къаман сийдола во1 волга хар . «Г1ом» яхача деша ма1ан довзар.Даъхен Сийлахъа Боккхача т1емах лаьца хар. Сай яхача дувцара чулоаца а кертера тема йовзар. Турпалхочун сурт-сибат дилла хар.

Беков Тембот: Сердало.

Ший хъакъ шийга дахар.

Стих-не чулоацам. Нах дешаргахъа бийрзача поэта бакъахъа а лоарх1аме а хетар хар.

«Сердало» яхача газета лоарх1ам хар. «Зоврбика т1ехк я хьо,Тембота дулх да хьо»яхача дешай ма1ан.

«Ший хъакъ шийга дахар» яхача дешай ма1ан. Хъарам дола хъакъи цох даънна «беркати».

« Беркат» яхача деша ма1ан

Зязиков Бахъаудин: Марац

Дувцара чулоацам.Керттера турпалхо –ж1али хилар.Цун ма1ан. 1алама сурташ.Оакхарийи хъайбаши,цар оамалаш. Марац-бокъонца вола новкъост. Ж1але майрал,денал,тешам,уж оамалаш автора хестаяр. Тешаме новкъост,цун лоарх1ам. Дувцара керттера ма1ан. Из ж1алена хетадаъ хилар,цун лоарх1ам.

Плиев М: Летчиках Оздоев Мурадах.

Авора вахара кхоллама никъ. Турпалхочун денал майрал. Из вай вахаре бокъонца хинна турпалхо.

Чахкиев Ювсан: Брест.

Керттера тема белгалъе. Турпалхочун сурт-сибат,майрал,денал

Яндиев Джамалдин: Гуйра .

Стихотвореней чулоацам.Поэта говзаме дустараш,цар ма1ан,1алама хознеш юцар,хестаяр. *Г1ала яг1а.*

Керттера ма1ан,чулоацам . Г1алг1ай г1алаш-исторически накъа символаш.

Керда шу.

Стих-не чулоацам.Мишта дувц поэта т1адоаг1а керда шу.Цун к1оарга чулоацам.Керда шу совг1ата хъисапе т1аэцар,цун ма1ан.Стих-не говзаме белгалонаш,метта шаърал.

Теори метода говзал. Метафора

Дистараш.Метафорах кхетам балар. Метта говзал.Сурт гойташ бола г1ирс

Озиев Салман: Вахара лараш.

Вахара лараш тайп-тайпара хилар.Поэтически белгалонаш,говзаме г1ирс.

Къахъегам. Барт-цхъоаг1о.1уйре

Сага керттера декхар-хъаънала къахъегар. Къахъегам,къахъегамхочун мах лакха хилар.

Даъхен визза во1-Даъхен сийле лорош вар. Сага вахара керттера декхар. Сага сий.

Хъаънала болх-хъаънала саг. Цун ма1ан. Къахъегаммах дола кицаш . « Дер дайна саг»,цун ма1ан.

Хамхоев Ваха: Накъаш дехкараш.

Накъаш дехкарашта баркал оалаш,уж хестабар. Цун ма1ан. «Шаъра накъаш дехкараш»,

«Ираза накъаш дехкараш», «Г1оза накъаш дехкараш», « Г1оза накъаш дехкараш»-цун

чулоацами ма1ани. Символически хъисапе яздаь хилар.

Хоастам бу аз.

Даьхе нана санна дика хиннай. Из боча хила еза ,лорае еза х1аране. Вай кхоане-иразе Даьхе.

Дак.

1алама сурт. Къаьна дак дукха дайна ,дукха лайна хилар. Вахарцара цун безам. Шера массехказа эргайолаш хилар. Метта говзаленаш.

Ведзижеев Ахьмад:Муте новраш. Дувцара чулоацам.Мутии цун се аги.Атта рузкъа даккха а,цу рузкъа т1ехъабанна нах хилар. Мутена новраш дагадеха хилара бахъан.Новрах цар лерх1ар. Муте базар.Базара ди,цун баь кечам. Сатийса уйлаш еха ди. «Муте новраш» яха дошг1алг1ай бага дахалга,дукхеи пайданеи доаач х1амаех из оолаш хилар. Лоарх1а ме г1улакхаш-эхь,эздел,г1алг1ай декъа эздел,лоамарой этикет. Юмори цун декхараш. Дувцара керттера ма1ан. Г1алг1ай эхь-эздел,этикет ювцаш йола багахбувцама произведенеш къоастаяр.

Литературни кхоллам т1а беламе долдох лаьца

Декхар

Сага керттера дакъа. Цох лаьца автора хетар. «Даьхе лорор,нана санна»,-цу дешай ма1ан. Фу бахъан да автора иштта соцам бар. Стих-не керттера ма1ан. Малаг1а «вахара декъараш» керттера ларх1а деза. Х1ана

Плиев М-Саид:Б1ехали аьрзии

Дувцара чулоацам. 1алам зер.Оакхарий хъайбаш шоай оамалаш йолаш хилар. Зувш волчоа дукха 1алама къайленаш гучаялар.Аьрзи говза хилар,цар б1ехалаш доадар.

Акха кой

Дувцара чулоацам, 1алама сурт,оакхарий оамалаш. Акха кой в1ашаг1латар. Цар курал,денал. Тийшаболх. Кхел мишта ю чарахьо

Горчханов Бадрудин:Гуржий боолаш

Горчханов Бадрудина вахара а кхоллама а никъ бовзийтар. Дувцара чулоацам гучабаккхар. Керттера тема а ма1ан а тахкар

Чахкиев Саид:Трасса Дувцара чулоацам. Х1арона вахар. Цун а цун дезала а къиза кхел. 1алама сурташ- Х1арона уйлашца бувзам болаш хилар. Композици ший тайпара хилар. Деррига а турпалхочун уйлашца дувзаш гойтар. Цун ма1ан.

Чахкиев Мухьмад:Аслана дош.

Дувцара чулоацам тахка. Керттеера ма1ан. Луш бола кхетам.

Дувцарахи повестахи

Осмиев Хьамзат:Нана- Лаьтта

Стихотворене чулоацам.Керттера уйла:лаьттан хам бе безаш хилар. Лаьтта-вахар,сага дуненцара бола бувзам. Лаьтта-Даьхе,вахар,ираз,къаман овла. Т1еххъара строфаш,цар ма1ан,лоарх1ам. Метта говзал,к1оарга ма1ан,лоарх1а ме г1ирс. Лаьтта нана санна боча хилар,ларх1ар.

Оакхарий: Дувцара чулоацам, Ювцаш йола ха. Адамашта тлалаьтта кызал. Зламигача клянка бларгадайна унзара сурт.

Композиции сюжети

Гагиев Гирихан: Хьехам

Стихотворене чулоацам. Керттера тема а луш бола хьехам.

Шадиев Султан: Аьшка сом

Композици, сюжет. Цар белгалонаш. Завязка, кульминаци, цар тайпаш

Чарахьал дитар

Дувцара чулоацам. Талама сурт. Оакхарий оамалаш. Эскха дог кляда долаш хилар, цо чарахьал дитар

Хамхоев Дауд : Ма дика да лаьтта вахар

Стих-не чулоацам. Керттера уйла: лаьттан хам бе безаш хилар. Метта говзал, кляорга маган, лоархлеме гирс.

Бериханов Дж.: Кьонах оал

Кьонах яхача деша маган, кляоргал.

Ляпин Игорь: Кавказа есар.

Кодзоев Тимур : Берза кьарзар

Дувцара чулоацам кляорга тахкар. Ювцаш йола ха. Наха лайна гелал, моцал, лазап, бала, кьел, шелал. Моцалах, шелалах бовш хинна нах. Цхьаккха доагача бахьана мехках даьккха адам.

7 класса дешархошка дагахьа а йоазонца а дайта дезача балхий тайпаш:

Говзаме лит-ай а гилма-публистически а тексташ хоза кьоастаеш ешар. Магане ешар. Хаттарашта жоп телар. Дийшар хьадувцар а длаяздар а. Тодечох лаьца сочинени язьяр. Турпалхой оамалаш тахкар, хар-ка оттаяр. Керда дешаш хьакьоастае а дешлорг леладе а хар, влаша гдола тамар. План оттаяр.

Дешархошта ха деза:

- Шаьра тексташ еша (минута 120-120) дош

- 1-ойийша про-ш юхь хувцаш хьяювца

Турпалхошта мах оттабеш, цар оамалаш тахка, сурт-сибат кьоастае. Бакьи харци турпалхой кьоастае, цар оамалаш яшха.

Шоаш белгалдаь а длаяздаь а дола керда дешаш кьамаьла юкьекхахьа.

Шоаш дийша книжкаш лоагца хьадувца, керттера маган гучадаккха

Дешлоргаца а кхьча а справочни литературацара болх бе а цох пайда эца а.